

כתונת הפסים של יוסף

קנאת האחים בגלל סתם כותונת?

רחל סיביליה

בפגישתי הראשונית עם ספור יוסף וכותונת הפסים שעשה לו אביו, קשה היה לי לקבל את אפשרות קיומה של קנאה עזה כזו מצד אחיו הגדולים ממנו. אבל את הספור הזה כמובן כך מזמן בילדות, אלא שככל שהזמן חלף, הבעיה החריפה בלבי, במחי. גם אני בת זקונים ואחי, האם היו מסוגלים לרשעות כזו כפי שעשו בני יעקב ליוסף? הדבר לא התקבל על דעתי.

במהלך השנים השאלה נקרה במחי, האמנם צבע הכתונת הייתה בעית הכותונת? ותמיד נתקלתי בתשובה המוחצת:

"בימים ההם הצבע היה מצרך נדיר, לכן כותונת צבועה בצבעים ופסים היא מצרך נדיר ויקר". האמנם בגלל המחיר, בגלל שווי המוצר שנאו אותו כל כך. ו הייתה עוד תשובה, "הוא בנה של האשה האהובה, אמם של אחיו, כלומר לאה, הייתה שנואה על אביהם, לכן שנאו אותו." כאן דוקא חשבתי שיש בזה מן ההיגיון".

אבל בכל זאת עד כדי כך ישנאו אותו? ובנוסף איך נראתה כותונת זו? האם הצבעים היו באריגה של הפסים, ואולי צביעה שלהם?

ככל שבגרתי הבהרתי לעצמי, או נכון יותר שאלתי את עצמי יותר ויותר שאלות.

ראשית בחלומות של "בעל החלומות" באו רמזים מסוימים, אחר כך בקריאה שלי את ספרו הנפלא של תומס מאן "יוסף ואחיו", נתקלתי בספור הכותונת, שבעצם קנה אותה יעקוב אביו, עוד לפני שהכיר את כלתו לעתיד, היא רחל, מידי עובר אורח מוזר וזו הייתה כותנת מיוחדת מאד. יעקוב העניק אותה במתנה לאשה שכל כך אהב, רחל. לאחר מותה יעקוב הוריש את הכותונת לבנו האהוב, בנה של רחל. וכאן היה הגיון רב בקבלת כותונת מיוחדת זו, כי יוסף ירש אותה מאמו, בזכות. חשבתי שהקנאה הגדולה הייתה היחסים הקשים שבין שתי האחיות, נשותיו של יעקוב אביהם והכותונת הייתה כאותו סדין אדם לפני הפר המשתולל.

והנה יום אחד ראיתי תמונה ש הייתה מצוירת על קיר באחד הקברים במצרים העתיקה, המדובר בקבר אבו חסן. ותמונה זו הרשימה כל כך ובלבלה עלי שוב וערבלה את מחשבת בתמונה רואים מעין תמונת פורטרט קבוצתי, של משפחה או חלק משבט שמי, כלומר כנעני היורד מצרימה, כפי הנראה לשם קנית חיטה, כי כדרכם של המצרים הם מראים בתמונה, בציור, את תכולתו של השק

התלוי על גב החמור. התמונה כאלו צוירו בני ישראל הבאים "לשבור שבר". הדבר המוזר בתמונה שהסב את תשומת לבי, היה לבושם של האנשים, כל האנשים בתמונה, כלם לבושים בכותנות פסים. פסי אורך, כפי הנראה פסים צבעוניים שנארגו מחוטים בצבעים שונים.

ועכשיו שוב השאלה, אם כל האנשים בתמונה לבשו בגד מפוספס, כאלו היה זה הגיינס של התקופה ההיא, מה היחודיות בכותנות המפוספסת של יוסף?

במקום זה התחלתי לערוך מעין סקר של ארון הבגדים של אותה תקופה, לפי מעמדם של הלובשים.

תחילה לבוש ה'עמדי' הפשוט, ההמוני ובמיוחד מציינים זאת התבליטים המספרים על מלחמות ושורה ארוכה של לוחמים מצויירת או גלופה על קירות למשל. האנשים האלה, הלוחמים לובשים במסופוטמיה מעין חצאית קצרה המוחזקת בחגורה במותניים. אין בחצאית זו קישוטים ואיננו יכולים לדעת מה צבעה. דבר אחד ברור היא מאד צנועה החצאית, היא ממלאת תפקיד של איזור חלציים בלבד.

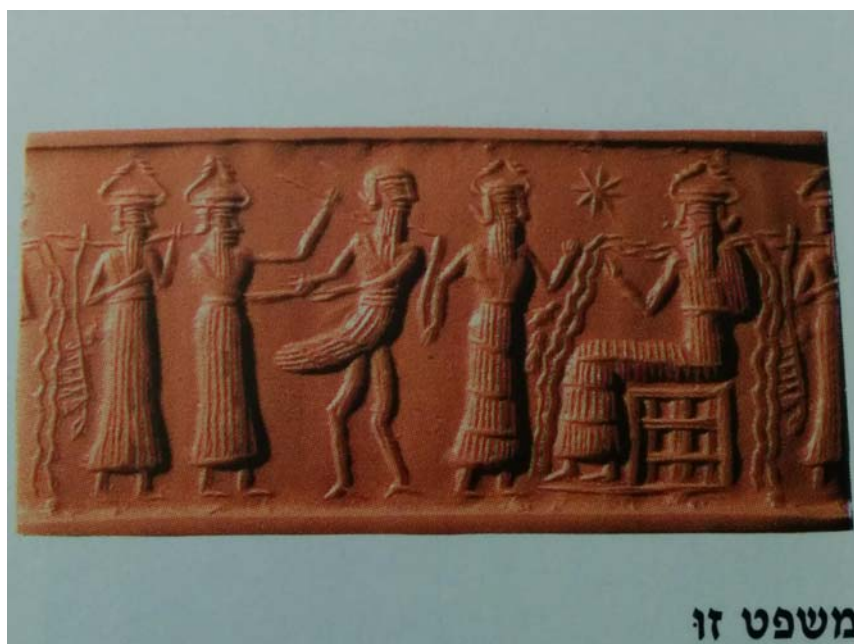
מכאן אני עוברת למעמד גבוה יותר, אולי סוחרים כפי שמראה לנו ציור השבט השמי הבא למצרים. אלה כמו היו שמלות לאורך הגוף כשכתפיה אחת מחזיקה את גליל הבד, שיהיו מכסים את כל הגוף. כאן נכנס הצבע כשהוא בפסי אורך של צבע כנראה ארוג בבד. אחריו בתצוגת אופנה זו, עומדים המעמדות הגבוהים, השליטים. האצילים, המלכים, הכהנים ובקצה הפירמידה, האלים.

כאן יש מהפך. כאן הבגד מפואר יותר, מושקע, ובגזירה שונה מאד. אם עד כה הבגד הוא עוטף את הגוף כאלו היה צינור ומחוזק (שלא יפול) על ידי כתפיה אחת, הרי שכאן יש מספר דוגמאות, אבל כעקרון שהוא בגד העשוי מרצועת בד, או עור שאם זהו עור, לרצועה יש חתכים חתכים לכל אורך

הרצועה, בדומה לבגד אינדיאני, אם הבד עשוי מבד, הרי שהאמרה שלו פרומה, כאלו הוציאו את הבד מהנול, לפני סיום האריגה וקשירת החוטים ואלה מהווים פן נוסף לקישוט.

רצועה זו הייתה נכרכת סביב הגוף, כשהשורה התחתונה נפגשת באימרה ישרה ומכאן מתחילה הרצועה לעלות לאורך הגוף בצורת ספירלה, עד שמגיעה רצועה זו עד הכתף ואז היא מושלכת קדימה או אחורה כעין צעיף.

צורה זו של ספירלה מופיעה אצל המסופוטמים לאורך כל הדורות, כסמל חשוב מאד והוא מופיע בזיגורטים שבנויים בצורת ספירלה, בבגדים כפי שתיארתי כאן ובכובעים.

אם אני יכולה לתייג את משפחת יעקב ולהעמיד אותם בסולם חברתי כל שהו, הרי שהם לבשו בגד הדומה לשני סוגי הבגדים שתיארתי קודם, כלומר בגדי עבודה בדומה לאנשי הצבא, המלחמה, כלומר חצאית מיני כאזור חלציים לזמן העבודה, או כבגד ייצוגי, כאותן כותנות ארוכות מפוספסות, כפי שתואר בתמונה ממצרים.

ליוסף נתנה כותנות פסים, כלומר כותנות יוצאת דופן במעמד הבנים ואפילו במעמדו של יעקב. לו, ליוסף נתנה כותנות פסים יקרה ושונה.

בחלומותיו של יוסף ובגירה שהוא זוכה מצד אביו, רואים שהוא מתנשא על כל בני ביתו, למה? לדעתי מרגע שנתנה לו כותנות פסים זו, שינו לו את המעמד, כעת הוא הועלה למעמד אצולה לפחות, אם לא למעלה מזה, כי מתואר בחלומות שכל בני הבית משתחוים לפניו. הכותנות הזו, נתנה לו את הגושפנקה להיות במעמד גבוה מעל כולם.

השערתי היא שהכותנות לה זכה יוסף מידי אביו, הייתה עשויה פסי ספירלה, הספירלה הזו הייתה הסמל של המספר האלוהי כפי שכנו אותה הקדמונים, המספר 1.6180339. שהיה ידוע להם, שהוא מספר אין סופי והיווה מעין

נקודת מוקד בפילוסופיה שלהם. זהו הסמל של האל, של המעמד הגבוה, של המלך, העם איננו יכול ללבוש סמל זה, כך מיחדים את המעמד הגבוה. ויוסף זכה להימנות על מעמד זה דבר שמצד אחד בלבד עליו את דעתו והוא היה למתנשא על אחיו, אולי אפילו שחצן, רואים זאת בחלומות

שחלם. מצד שני גרם לקנאה הנוראה מצד אחיו, שראו בדבר אי צדק משווע, איך זה שהאח הצעיר שלהם, מתנשא עליהם כשהלבישו אותו בכותנות הפסים של המעמד העליון.

הלבשתי את רחל ויוסף בכתונת פסים כפי שתיארתי וכפי שנראים בתמונות של האלים והמלכים.
את האחים הלבשתי בכותנות פסים בדומה לציור שנמצא במצרים.

אתם הרואים את ההבדלים, תחליטו מה לדעתכם הייתה כותונת הפסים של יוסף.

